

Przykładowe typy ćwiczeń wspierających rozwój dzieci ze specjalnymi i specyficznymi potrzebami edukacyjnymi

1. Doskonalenie sprawności manualnej i grafomotorycznej:

- chodzenie stopa za stopą po linii,
- rzucanie i chwytanie piłki, balonu,
- rzuty do celu,
- zamalowywanie farbami dużych płaszczyzn dużym pędzlem, ruchami pionowymi i poziomymi,
- malowanie dużych form kolistych z zachowaniem kierunku pisania,
- malowanie szlaczków,
- montowanie konstrukcji z gotowych elementów, np. klocków, krążków,
- modelowanie w plastelinie, modelinie,
- nawlekanie różnych elementów na sznurek,
- cięcie papieru po linii prostej, falistej,
- wydzieranki i naklejanki,
- pogrubianie konturów,
- rysowanie po śladzie kropkowym lub kreskowym,
- rysowanie za pomocą szablonów,
- kopiowanie rysunków przez kalkę techniczną,
- zamalowywanie kredkami małych przestrzeni,
- rysowanie szlaczków literopodobnych w liniaturze,
- odtwarzanie układów z elementów powtarzających się cyklicznie, różniących się kształtem lub kolorem,
- kolorowanie rysunków w książeczkach,
- kreślenie w powietrzu na przemian prawą i lewą ręką form kolistych i falistych.

2. Usprawnianie funkcji wzrokowej i koordynacji wzrokowo-ruchowej:

- dobieranie par jednakowych obrazków (domino, dobieranki, loteryjki),
- dobieranie par jednakowych figur geometrycznych,
- odtwarzanie z pamięci układu elementów,
- układanie obrazków w kolejności, w jakiej były pokazywane,
- układanie obrazków i kompozycji z figur geometrycznych i klocków, według wzoru i z pamięci,
- wyszukiwanie różnic i podobieństw między obrazkami,
- wyszukiwanie i dobieranie par jednakowych liter (bez czytania), jedynie na podstawie identyfikacji wzrokowej,
- składanie sylab w wyrazy za pomocą suwaków,
- rozpoznawanie liter wśród zestawu innych liter,
- układanie pociętych liter,
- dopasowywanie części obrazków do całości,
- uzupełnianie braków na obrazku,
- zabawy zręcznościowe: toczenie, rzucanie, chwytanie różnych przedmiotów, np. woreczków, kółek, piłek,
- zabawy zręcznościowe - skaczące czapeczki, pchełki, bierki,
- wyliczanie przedmiotów zapamiętanych wzrokowo,
- rozpoznawanie treści obrazków.

3. Ćwiczenia orientacji czasowo – przestrzennej:

- wskazywanie prawej i lewej części ciała (autoorientacja),
- orientacja w schemacie ciała osoby stojącej naprzeciw,
- układanie obrazków po lewej i prawej stronie, na górze i na dole wg instrukcji słownej,
- pojęcie pór roku, nazw dni tygodnia, miesięcy,
- wykonywanie prostych ruchów, kreślenie kształtów graficznych w powietrzu,
- przybieranie określonych pozycji zgodnie z instrukcją słowną,
- ćwiczenie orientacji w przestrzeni – szachownica,
- rysowanie przedmiotów w odpowiednim położeniu, np. pod drzewem,
- kolorowanie obrazka według instrukcji,
- chodzenie po narysowanej ścieżce,
- śledzenie linii, przedmiotów wzrokiem.

4. Ćwiczenia funkcji słuchowej:

- różnicowanie dźwięków pochodzących z otoczenia,
- rozpoznawanie głosów z taśmy magnetofonowej oraz naśladowanie ich,
- dobieranie par tych samych dźwięków,
- zabawy ruchowe ze śpiewem, klaskaniem,
- odtwarzanie struktur rytmicznych,
- wyodrębnienie zdań i wyrazów w wypowiedziach,
- powtarzanie ciągów słownych,
- porównywanie zdań długich i krótkich przez liczenie wyrazów w zdaniu,
- podział wyrazów na sylaby,
- liczenie sylab w wyrazach,
- dobieranie rymujących się nazw obrazków,
- rozwiązywanie zagadek odbieranych słuchowo,
- analiza i synteza głoskowa wyrazów (skojarzenie głoski ze znakiem graficznym),
- rozpoznawanie określonej głoski w nagłosie, śródgłosie i wygłosie wyrazów,
- analiza i synteza sylab podanych ze słuchu,
- rozpoznawanie obrazków na podstawie pierwszych głosek ich nazw,
- tworzenie wyrazów rozpoczynających się od podanej sylaby.

5. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu:

- składanie pociętych liter,
- dobieranie par jednakowych liter,
- dobieranie liter wielkich do małych, drukowanych do pisanych,
- wykonanie albumu literowego,
- układanie i czytanie sylab, potem wyrazów jednosylabowych, dwu- i wielosylabowych,
- praca nad poprawnością i płynnością czytania, likwidacja nawyku literowania,
- dobieranie wyrazów i zdań do obrazków, rozsypanki zdaniowe,
- uzupełnianie liter, sylab w wyrazach,
- kształcenie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem treści,
- nauka pisania opracowanej litery,
- pisanie sylab dwuliterowych,
- czytanie i pisanie wyrazów ze zbiegiem spółgłosek,
- przepisywanie z uzupełnianiem brakujących liter, sylab,
- ćwiczenia w różnicowaniu liter o podobnym kształcie graficznym: b-d-g, m-n-u, l-l-t,
- opracowanie samogłosek,
- opracowanie dwuznaków,

- opracowanie pisowni wyrazów z głoskami miękkimi,
- opracowanie pisowni wyrazów ze zmiękczeniem bi, pi, mi, fi, ki, gi,
- ćwiczenia w pisaniu wielkiej litery na początku zdania i kończeniu kropką,
- kształcenie świadomości ortograficznej,
- utrwalenie rozpoznawania rzeczowników, czasowników i przymiotników,
- utrwalenie rozpoznawania zdań oznajmujących, pytających, rozkazujących,
- przepisywanie zdań i krótkich tekstów pisanych i drukowanych,
- pisanie z pamięci i ze słuchu zdań, wyrazów, krótkich tekstów.

6. Ćwiczenia koncentracji uwagi:

- stosowanie technik wyciszających związanych z organizacją szyku dnia,
- wydłużenie stopniowo czasu wysiłku umysłowego,
- przypominanie o zwróceniu uwagi i koncentrowaniu się na danej czynności,
- rozpoznawanie przedmiotów na obrazkach złożonych,
- porządkowanie historyjek obrazkowych,
- dobieranie „dobrych” i „złych” obrazków do odpowiednich historyjek,
- czytanie prostych opowiadań – po przeczytaniu dziecko wyszczególnia osoby, przedmioty występujące w bajce, odpowiada na pytania dotyczące bohaterów,
- częste zadawanie dziecku prostych pytań w różnych sytuacjach – np. wizyta, obejrzany film.

7. Rozwijanie i wzbogacanie słownictwa:

- tworzenie nowych wyrazów poprzez dodawanie lub odcinanie głosek,
- układanie „łańcuszka” obrazków według głoski w nagłosie i wygłosie,
- przekształcanie wyrazów przez zmianę lub dostawienie sylab,
- przeglądanie *Słowniczka ortograficznego dla najmłodszych* i zapoznanie się z nim,
- tworzenie rymowanek,
- szukanie wyrazów pokrewnych, bliskoznacznych, przeciwnych,
- rozwijanie zdań.

8. Ćwiczenia pobudzające do działania:

- układanie mozaiki,
- kopiowanie na szkle,
- malowanie palcami,
- rysowanie świecą,
- lepienie z gliny, plasteliny, modeliny, masy solnej,
- wycinanka ze szmatek,
- witraże papierowe,
- formowanie z pasków papieru, drutu.

Literatura:

Bogdanowicz M., *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu*, Linea, Lublin 1994.

Czajkowska I., Herda K., *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, WSiP, Warszawa 2001.

Gąsowska K., Pietrzak-Stępkowska Z., *Praca wyrównawcza z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu*, WSiP, Warszawa 1984.

Więckowski R., *Konstruowanie programu szkolnego*, „Życie Szkoły”, nr 7/ 2000.

Zakrzewska B., *Trudności w czytaniu i pisaniu*, WSiP, Warszawa 1996.